

ΘΕΜΙΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ:
Επείγουσα αναγκαιότητα η αναζήτηση της ευρωπαϊκής της ταυτότητας μέσα από την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Αναζητώντας την ευρωπαϊκή ταυτότητα στην εκπαίδευση

Είμαι η πρώτη Κύπρια που αναλαμβάνει Γενική Διεύθυνση στην Κομισιόν. Η Θέμις Χριστοφίδου εμφαντικά τονίζει πως η Ένωση περνά υποχρεωτική κρίση και αναζητά την ευρωπαϊκή της ταυτότητα μέσα από την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό, και όπως επισημαίνει, αυτή η αναζήτηση επείγει. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο επιστρέφει μετά από 7 χρόνια ως διευθύντρια παιδείας, αθλητισμού, νεολαίας, εκπαίδευσης. Στόχος της η μετάβαση σε μια μορφή εκπαίδευσης που να υπηρετεί τις νέες ανάγκες της σημερινής και αυριανής κοινωνίας. Να δημιουργήσει μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και λιγότερους αποκλεισμούς.

-Ποια ήταν η πρώτη σας σκέψη όταν πληροφορηθήκατε ότι είστε η πρώτη Κύπρια που αναλαμβάνει Γενική Διεύθυνση στην Κομισιόν;

-Συγκίνηση και αίσθημα ευθύνης. Ανάμεικτα με τη θύμηση των γονιών μου που έφυγαν πολύ νωρίς και είναι πολλές οι σημαντικές στιγμές που δεν προλάβω να μοιραστούμε.

-Γνωρίζω πόσο μια που είχατε υπηρετήσει ως αναπληρώτρια διευθύντρια του Γραφείου της νέας επιτρόπου Ανδρούλλας Βασιλείου;

-Όντως επιστρέφω μετά από 7 χρόνια σε γνώριμα λιμάνια. Όμως, με το πέρασμα του χρόνου οι προκλήσεις έγιναν μεγαλύτερες και πιο σύνθετες. Η Ευρώπη είχε ήδη μπει σε οικονομική κρίση, αλλά στο μεταξύ προστέθηκε η προσφυγική και η μεταναστευτική κρίση καθώς και οι αναταράξεις που έφερε το αποτέλεσμα του βρετανικού δημοψηφίσματος. Οι Ευρωπαίοι πολίτες νιώθουν πως απειλούνται. Από την παγκοσμιοποίηση. Από την τρομοκρατία. Η Ένωση περνά υποχρεωτική κρίση και αναζητά την ευρωπαϊκή της ταυτότητα. Και την αναζητά μέσα από την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό. Αυτή η αναζήτηση επείγει και αυτό είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο επιστρέφω.

-Θα αξιοποιήσετε την εμπειρία και εμπειρογνομosύνη σας για την εφαρμογή των συμπερασμάτων της Διάσκεψης Κορυφής του Γκέτεμποργκ για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό;

-Για πρώτη φορά στην ιστορία της ΕΕ οι Ευρωπαίοι ηγέτες αναγνώρισαν ότι υπάρχει ανάγκη να προσδιορίσουμε την έννοια της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Αλλά και να την υποστηρίξουμε. Τα συμπεράσματα του Γκέτεμποργκ είναι σαφή: η Εκπαίδευση και ο Πολιτισμός είναι τα θεμέλια της προσπάθειας που θα φέρει τους Ευρωπαίους πολίτες πιο κοντά. Που θα προτείνει λύσεις στα σημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι, αλλά και που θα τους προσφέρει τα εφόδια να αντιμετωπίσουν τις προκλή-

σεις του μέλλοντος. Αυτό που μου ανέθεσε ο Πρόεδρος Πούνκερ και το Κολέγιο των Επιτρόπων είναι να αφιερώσω ενέργεια και εμπειρία στην υλοποίηση αυτών των στόχων. Φέρνω μαζί μου επαγγελματική πείρα 32 χρόνων: ένα τρίτο από τον ιδιωτικό τομέα, ένα τρίτο από τα προ-ενταξιακά και τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και ένα τρίτο από τα γραφεία τεσσάρων διαφορετικών Επιτρόπων.

-Ποιο σήμα θέλετε να βάλετε;

-Χρειαζόμαστε μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και λιγότερους αποκλεισμούς. Για όλους τους Ευρωπαίους πολίτες και ακόμα περισσότερο για τους νέους. Η Εκπαίδευση δεν μπορεί να είναι για τους λίγους. Η πολιτιστική κληρονομιά ανήκει σε όλους μας. Υπάρχουν μεγάλες ανισότητες μεταξύ των 28 κρατών-μελών, τόσο στο ύψος της επένδυσης των κυβερνήσεων για την Παιδεία και τον Πολιτισμό, όσο και στα αποτελέσματα αυτής της επένδυσης. Ειδικά σε ό,τι αφορά τους νέους, θα επικεντρωθώ στο να προσφέρουμε μεγαλύτερη πρόσβαση στα ευρωπαϊκά προγράμματα, περισσότερο πρόσβαση σε ευκαιρίες στους νέους από όλα τα κοινωνικά στρώματα, έτσι ώστε κάποια μέρα να μην είναι νομτέλεια ότι η κοινωνική προέλευση καθορίζει το μέλλον.

-Ποια η πρόκληση και ποια η δυσκολία;

-Και οι προκλήσεις και οι δυσκολίες είναι πολλές. Δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά στην τωρινή πολυσύνθετη πραγματικότητα. Στόχος είναι η μετάβαση σε μια μορφή Εκπαίδευσης που να υπηρετεί τις νέες ανάγκες της σημερινής και αυριανής κοινωνίας. Η μετάβαση από την κλασική

“Με πιο μεγάλες και σύνθετες προκλήσεις στόχος της η μετάβαση σε μια μορφή εκπαίδευσης που να υπηρετεί τις νέες ανάγκες της σημερινής και αυριανής κοινωνίας. Να δημιουργήσει μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και λιγότερους αποκλεισμούς”

συγκέντρωση γνώσης μόνο σε νεαρή ηλικία προς τη διά βίου μάθηση. Η μετάβαση από τον μαροπινάκα, τα βιβλία και την ακαδημαϊκή γνώση σε νέες μορφές εκμάθησης -μεταξύ άλλων και της ψηφιακής- χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες.

-Η ενδυνάμωση των δασκάλων...

-Όστε να είναι μέντορες και όχι απλά λέκτορες για να μπορούν να προσφέρουν εξειδικευμένη και βιωματική μάθηση, προσαρμοσμένη στις προσωπικές ανάγκες του κάθε μαθητή, δομημένη σε εργα-

στήρια και συμμετοχικά παιχνίδια. Η στροφή προς μια πολυδιάστατη Εκπαίδευση που θα βοηθήσει τους νέους να βρουν δουλειά στη βάση των ταλέντων και των δεξιοτήτων και όχι μόνο των πτυχίων τους και των τυπικών προσόντων.

-Ποια είναι η κύρια δυσκολία;

-Ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει αποκλειστική αρμοδιότητα (όπως έχει για παράδειγμα στον καθορισμό ποσοστώσεων στην αλιεία, όπου επιβάλλει αποφάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την προστασία των αλιευτικών αποθεμάτων). Εδώ μπορούμε απλά να απευθυνόμαστε σε συστάσεις στις 28 χώρες. Αυτό σημαίνει ότι επικεντρώνουμε την προσπάθεια στη συνεργασία, στην υποστήριξη και στον συντονισμό με τους υπουργούς Παιδείας και Πολιτισμού. Σε κάθε περίπτωση η Εκπαίδευση είναι αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη της κάθε κυβέρνησης.

-Από το 2014 ήσασταν επικεφαλής του γραφείου του Επιτρόπου Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχειρίσιμης Κρίσεων, Χρήστου Στυλιανίδη, διαχειριστή κρίσιμα θέματα. Αυτό σας άνοιξε τον δρόμο;

-Σίγουρα τα τελευταία χρόνια έπαιξαν καθοριστικό ρόλο. Το χαρτοφυλάκιο του επιτρόπου Στυλιανίδη είναι πολύ απαιτητικό. Η ομάδα μας διαχειρίστηκε τις συνέπειες πολέμων και συγκρούσεων σε όλες τις ηπείρους. Διαχειρίστηκε λοιμούς, επιδημίες, φυσικές καταστροφές. Τι να πρωτοθυμηθώ; Τον ιό Έμπολα, που έπρεπε να αντιμετωπίσουμε πριν καλά-καλά ακόμα ο επίτροπος Στυλιανίδης αναλάβει τις αρμοδιότητές του; Και μετά ήρθαν οι καταστροφι-

«Κάθε απόφαση έχει το κόστος της»

-Έχετε υπηρετήσει στην Κομισιόν για περισσότερο από 17 χρόνια, πώς βρεθήκατε στις Βρυξέλλες;

-Είμαι στην Επιτροπή από το 2001, αλλά στις Βρυξέλλες έρθα το 1994. Η αρχή έγινε χωρίς να έχω προδιαγράψει τη διάρκεια της διαμονής μου. Όπως σοφά λέγεται, όμως, «ουδέν μονιμότερον του προσωρινού». Η σύνομη προσωπική μετακίνηση μετατράπηκε σε απόφαση ζωής.

-Ποια ήταν η δυσκολία προσαρμογής;

-Όταν αναγκάζεις να αποχωριστείς την πατρίδα σου, το πρώτο πράγμα που σου λείπει είναι η οικογένεια και οι φίλοι σου. Καθώς και οι στιγμές που χάνεις από την καθημερινότητά τους. Και αδιαμφισβήτητο ο ζωογόνος μεσογειακός ήλιος μου λείπει αφάνταστα, αλλά κάθε απόφαση έχει το κόστος της.

-Ποιοι ήταν οι σταθμοί στην πορεία αυτή;

-Στις Βρυξέλλες ξεκίνησα με θέματα τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης, περιφερειακής πολιτικής και, στη συνέχεια, με τα διαρθρωτικά ταμεία. Έπειτα δούλεψα με τέσσερις Επιτρόπους - με την πρώτη Πολωνή Επίτροπο σε θέματα Περιφερειακής Πολιτικής, την Ντανούτα Χιούμπερ, την Κύπρια Επίτροπο Ανδρούλλα Βασιλείου για θέματα Αλιείας και Θαλάσσιας Πολιτικής και τον Επίτροπο Στυλιανίδη, για θέματα Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχείρισης Κρίσεων. Όλες ήταν πολύτιμες εμπειρίες που μου έμαθαν πολλά και σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο.

κός σεισμός στο Νεπάλ, οι μεγάλες πυρκαγιές στην Πορτογαλία, την Ισπανία, την Κύπρο. Και βεβαίως η συνεχόμενη κρίση στη Συρία, στο Ιράκ, η προσφυγική κρίση στην Ελλάδα, στην Τουρκία, τη Σερβία καθώς και η τραγωδία που πλήττει τους Ροχίνγκια της Μιανμάρ.

-Πήρατε πρωτοβουλίες;

-Πήραμε ρηθικέλευθες πρωτοβουλίες. Όπως, για παράδειγμα, η πρόωθηση της Εκπαίδευσης στις περιοχές κρίσεων. Με πρωτοβουλία Στυλιανίδη εργαστήκαμε σκληρά για να αυξηθούν 8 φορές τον προϋπολογισμό για την Εκπαίδευση για παιδιά που βρίσκονται στα πεδία των συγκρούσεων. Το να διαχειρίζομαι κρίσεις σε «μόνιμη βάση» 7 μέρες τη βδομάδα, 24 ώρες την ημέρα, και να τις διαχειρίζομαι αποτελεσματικά, προϋποθέτει υψηλή αντοχή, καθαρή σκέψη, ψυχραιμία και κυρίως πάρα-πάρα πολλή δουλειά.

-Αλήθεια, τι σας άφησε η εμπειρία και η συνεργασία ως επικεφαλής του γραφείου του Επιτρόπου Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχειρίσιμης Κρίσεων, Χρήστου Στυλιανίδη;

-Πολλά και πολύτιμα. Με τον επίτροπο Στυλιανίδη χτίσαμε μαζί μια δυνατή ομάδα. Συμπεριλαμβανομένων εκλεκτών συμβούλων από τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, την Ιταλία και Αίγυπτο, την Ελλάδα και βεβαίως από την Κύπρο. Λειτουργήσαμε συστηματικά, ουσιαστικά, χωρίς αναγνώσεις, εγωκεντρικούς και προσωπικές ατζέντες. Τα αποτελέσματα ήταν εξαιρετικά τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο. Γίναμε φίλοι, γίναμε οικογένεια. Θα μου λείψει και ο επίτροπος και η ομάδα.

«Η εισβολή επηρέασε ίσως και να ανέτρεψε τα παιδικά μας όνειρα»

«Εκείνο το άρωμα των λεμονανθών και το χρυσό χρώμα της άμμου στο Βαρώσι με συνοδεύουν πάντα»

-Ποιο θεωρείτε ως μεγάλο σας επίτευγμα, αυτό που στο τέλος πιστεύετε ότι θα το ξέρετε μόνο εσείς και η ψυχή σας;

-Όσα και αν κατάφερα στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία, τίποτα δεν συγκρίνεται με το πολυτιμότερό μου επίτευγμα: τη μονακριβή μου κόρη.

-Όταν ανατρέξετε στο παρελθόν, στα παιδικά σας χρόνια, πού σταματάτε;

-Βαρώσι, Καλοκαίρι '74.

-Ποια είναι η εικόνα, ο ήχος ή η μυρωδιά από την παιδική ηλικία που δεν έχετε ποτέ;

-Εκείνο το άρωμα των λεμονανθών και το χρυσό χρώμα της άμμου στο Βαρώσι με συνοδεύουν πάντα.

-Αυτό που γίνετε ήταν προσδιορισμένο από την αρχή, υπήρχε δηλαδή ένα άστρο που ακολουθήσατε ή εξελίχθηκαν λίγο ως πολύ τυχαία τα πράγματα;

-Δεν πιστεύω στη μοίρα, ούτε στην τύχη. Υπάρχει ευθύνη στο κάθε τι που αποφασιζεις κάποιος να πράξει.

-Τι θέλατε να γίνετε μεγαλώνοντας;

-Όταν ήμουν μικρή ήθελα να γίνω παιδίατρος. Για πολλούς από μας όμως η εισβολή επηρέασε ίσως και να ανέτρεψε τα παιδικά μας όνειρα. Στο Γυμνάσιο επέλεξα έναν άλλο τρόπο για να γίνω χρήσιμη: κτιζόντας γέφυρες ως Πολιτικός Μηχανικός. Έχουμε όμως μια σπουδαία γιατρό στην οικογένεια και αυτή είναι η αδερφή μου, για την οποία είμαι πολύ υπερήφανα.

-Υπάρχει ένα γεγονός στη ζωή σας που αν δεν είχε συμβεί ίσως να μην ήσασταν σήμερα

αυτό που είστε;

-Από μικρή ηλικία και εγώ και η αδερφή μου μάθαμε να είμαστε εμείς οι κηδεμόνες. Αυτοί που πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη. Δεν είχαμε την επιλογή ή την πολυτέλεια να παραιτηθούμε απέναντι στην όποια δυσκολία.

-Τελικά η απόλαυση πού κρύβεται, στο αποτέλεσμα ή στη διαδικασία;

-Το ταξίδι, η διαδικασία προσφέρουν πολλά. Και όπως αναφέρεται και στην Ιθάκη του Καβάφη συνήθως αυτό το ταξίδι είναι γεμάτο φόβους που πρέπει να δομηθούν. Στη διαδικασία που κάνει η διαδικασία δε μπορεί να μείνει αυτοσκοπός. Και η προσπάθεια να εναντιωθείς και να πησάσεις τους φόβους και τις προκλήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δεν είναι αρκετή. Το ζητούμενο είναι το αποτέλεσμα.

-Υπάρχουν πριβιλά που σηκώσατε και λέτε «να μην είχα όλες αυτές τις σκοτούρες»;

-Αν ήταν όλες οι μέρες εύκολες και ίδιες, θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε ή να απολαύσουμε κάποιες στιγμές ή θα ήταν όλα βαρετά και «επίπεδα».

-Πώς ήταν ο δρόμος της ανέλιξης;

-Δεν ξέρω αν υπάρχουν άνθρωποι που πέτυχαν το σπιδήποτε χωρίς προσπάθεια, χωρίς δυσκολίες, χωρίς ανηφόρες, σε μια ευθεία γραμμή. Η ανέλιξη ήταν και είναι αγώνας δρόμου αντοχής με φυσικά -και τεχνητά- εμπόδια.

-Βιώσατε ως γυναίκα διακρίσεις;

-Ασφαλώς. Το πιο ενδιαφέρον όμως είναι ότι τη δεκαετία του '80, όταν αποφοίτησα από το Πολυτεχνείο και άρχισα να εργάζομαι ως Πολιτικός Μηχανικός στην Ελλάδα, αντιμετώπισα λιγότερες διακρίσεις παρά όταν πρωτοπήγα στις Βρυξέλλες τη δεκαετία του '90.

-Τι σκέψεις έρχονται στο μυαλό κάθε 8η Μαρτίου, ποιο το νόημα της παγκόσμιας ημέρας της γυναίκας;

-Είναι απογοητευτικό το ότι «χρειαζόμαστε» ημέρα της γυναίκας. Όμως, παρόλο που η Ευρώπη έχει κάνει μεγάλα βήματα, έχουμε ακόμα δρόμο μπροστά μας. Όσο για τις γυναίκες και τα κορίτσια του τρίτου κόσμου, η θέση της γυναίκας στην Ευρώπη φαντάζει παράδεισος. Μετά από αυτά τα χρόνια

στην ανθρωπιστική βοήθεια, ξέρω ότι όμορφη μέρα θα είναι εκείνη όπου κανένα κορίτσι, καμία γυναίκα δε θα στερείται την ασφάλεια, τον σεβασμό, την αξιοπρέπεια, την ελευθερία σκέψης και λόγου, το δικαίωμα σε ίσες ευκαιρίες.

-Ποια η διαφορά της γυναίκας από τον άντρα, «το δεύτερο φύλο», όπως γράφει η Σιμόν ντε Μπουβουάρ;

-Διάβασα το βιβλίο της μεγάλης Σιμόν ντε Μπουβουάρ όταν ήμουν έφηβη, κρυφά από τους γονείς μου. Ήταν «προχωρημένη» οι απόψεις της για την τότε μικρή μας κοινωνία. Και βέβαια είμαστε διαφορετικοί οι άντρες και οι γυναίκες. Γι' αυτό και είμαστε συμπληρωματικοί. Για μένα το ζητούμενο δεν είναι να γίνουμε όλοι ίδιοι. Το ζητούμενο είναι να έχουμε ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες. Και

όπως είπα πιο πάνω, να σεβόμαστε οι μεν τους δε. Και αντίστροφα.

-Ποια μάχη δεν έχει ακόμα κερδίσει η γυναίκα;

-Αυτή που δεν επέλεξε να δώσει.

-Ποια η μεγαλύτερη της κατάκτηση;

-Η μεγαλύτερη κατάκτηση θα έρθει όταν δεν θα χρειάζεται να έχουμε αυτή τη συζήτηση.

-Πού βρίσκεται η Κύπρια γυναίκα στην Ευρώπη;

-Η Ευρώπη είναι ένας καλός προορισμός για τις γυναίκες: περισσότερες γυναίκες από ποτέ έχουν σπουδάσει και περισσότερες γυναίκες από ποτέ συμμετέχουν στην αγορά εργασίας. Οι γυναίκες στην Ευρώπη σήμερα εκπροσωπούνται και δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της ζωής. Αλλά ακόμα και σήμερα, οι ανισότητες εξακολουθούν να

υφίστανται. Με τον σημερινό ρυθμό θα χρειαστούν δεκαετίες για την επίτευξη πραγματικής ισότητας των φύλων: 70 χρόνια για να επιτευχθεί ίση αμοιβή στην ΕΕ, 40 χρόνια για να επιτευχθεί ίση κατανομή των καθηκόντων των νοικοκυριών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Παρόλο που οι Ευρωπαίες έχουν λάβει καλύτερη μόρφωση από τους άνδρες (το 44% των γυναικών ηλικίας 30-34 ετών απέκτησε πανεπιστημιακό πτυχίο το 2016, έναντι του 34% των ανδρών), εξακολουθούν να υπο-εκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στις θέσεις λήψης αποφάσεων σε εταιρείες και εξακολουθούν να αμείβονται κατά μέσο όρο 16% λιγότερο από τους άνδρες σε όλη την ΕΕ. Μόλις προχτές η εφημερίδα the Guardian δημοσίευσε μελέτη με πρόσφατα στοιχεία που δείχνει ότι σε μεγάλες εταιρείες το μισολογικό χάσμα ανδρών-γυναικών φτάνει το 40%. Χρειάζονται ακόμα πολλά βήματα μπροστά, βαθιές κοινωνικές αλλαγές κόντρα σε στερεότυπα και απαρχαιωμένες τακτικές.

-Ποιο το μυστικό της επιτυχίας σας;

-Δεν έχω μυστικές συνταγές. Λίγα λόγια και σκληρή δουλειά, αφοσίωση στον στόχο, αξιοπιστία.

-Κληθήκατε να βυθισάτε κάποια πράγματα;

-Και βέβαια. Πολλές ώρες στο γραφείο, λίγες στο σπίτι, ελάχιστες για τον εαυτό μου. Πολλές οι θυσίες αλλά και οι εννοχές. Ειδικά οι γυναίκες νιώθουμε εννοχές για όλες εκείνες τις στιγμές που αργήσαμε στο γραφείο, που δεν τις περάσαμε με την οικογένεια μας επειδή προέκυψαν επείγοντα, για όλες τις τούρες γενεθλίων που αγόρασαμε αντί να τις φτιάξουμε με τα χεράκια μας.

-Ποια συμβουλή θα δίνατε στις νέες που σήμερα ξεκινούν;

-Οι φόβοι τους να γίνουν κινητήρια δύναμη και όχι εμπόδιο.

-Ένας στόχος, ένα μήνυμα!

-Προς τους νέους: αράξτε τη ζωή, τις ευκαιρίες. Με ανοιχτά μυαλά. Με περιέργεια και κριτικό πνεύμα. Τιποτε δεν είναι δεδομένο. Αμφισβητήστε πριν καταλήξετε στα δικά σας συμπεράσματα. Αποκτήστε τον έλεγχο. Το μέλλον σας ανήκει αν το διεκδικήσετε.